

THOMAS BREDGAARD, FINN AMBY, HELLE HOLT OCH
FREDERIK THUESEN (RED.)

Handicap og beskaeftigelse. Fra barrierer til broer

Djøf Forlag, København 2020

Eskil Wadensjö

Det finns en utveckling över tid av politiken avseende personer med olika former av funktionsnedsättningar. Går vi tillbaka i tiden med jordbruket som dominerande näringsgren var det främst något som fick lösas inom familjen. De med olika typer av nedsättningar fick bidra med arbetsuppgifter efter sin förmåga inom familjen. I industrisamhället med andra typer av arbeten var denna lösning i regel inte möjlig och uppgiften att sörja för denna grupp blev ofta en uppgift för fattigvården på den lokala nivån. Nästa steg i utvecklingen var framväxten av välfärdsstaten med främst olika former av ekonomiskt stöd som förtidspension till de med funktionsnedsättning. Den därpå följande och nu gällande politiken är att på olika sätt underlätta för de med funktionsnedsättningar att komma i arbete – det är arbetslinjen som är den lösning som nu har ett tydligt företräde. Sysselsättningspolitiken har därmed kommit i centrum.

Bredgaard m.fl. (red.), *Handicap og beskaeftigelse. Fra barrierer til broer* behandlar i 17 kapitel uppdelade i fem delar hur utvecklingen har varit på detta område i Danmark för en grupp med funktionsnedsättning – de som har olika former av rörelsehinder. Analysen görs med en uppdelning på de som i olika avseenden är berörda: de med en nedsättning, arbetsgivarna, de organ som förmedlar arbete samt de som formar politiken på området. Undersökningen görs med hjälp av flera metoder och flera typer av data (registerdata, enkäter, vignettstudier och intervjuer).

Den första delen av boken ger en bra översikt på flera relevanta områden. För det första visas hur utvecklingen

FÖRFATTARE

Eskil Wadensjö, Institutet för social forskning,
Stockholms universitet, eskil.wadensjo@sofi.su.se

av sysselsättningen har varit för de med funktionsnedsättning jämfört med den för andra grupper under de senaste tio åren i Danmark (skillnaden har minskat något). För det andra redovisas uppläggningsen av boken – att den ser på utbud, efterfrågan, matchning och olika åtgärder. I den första delen av boken ges också en välstrukturerad översikt av forskningen på området, främst den i Danmark men också den i andra länder.

Den andra delen av boken behandlar utbudet av arbetskraft av personer med rörelsehinder. Det första kapitlet i den delen bygger på en surveyundersökning som pekar på att självtillit, förväntningar och behandlingen relaterat till omfattningen av funktionsnedsättningen påverkar situationen för de med funktionsnedsättning. Regressionsberäkningar pekar på att också individens utbildning har stor betydelse både för arbetsökandet och för sysselsättningen samt att de som invandrat och kvinnor givet övriga egenskaper har lägre andel sysselsatta än de som är födda i Danmark och män. I tre andra kapitel i denna del av boken behandlas de sociala nätverkens avgörande betydelse för möjligheterna att få arbete, hur vägen till arbete är för de som har en medfödd rörelsenedsättning och hur den är för de som får en sådan nedsättning när de är vuxna och redan etablerade på arbetsmarknaden. Dessa tre kapitel bygger på intervjuer och en vignett. De är mycket väl genomförda och resultaten är av ett stort allmänt intresse.

Kapitlen i den tredje delen av boken behandlar arbetsgivarna och deras relation till individer med rörelsehinder. Även här används olika undersökningsmetoder. En surveyundersökning visar till exempel på att de arbetsgivare som har erfarenhet av anställda med rörelsehinder har mer positiva bedömningar i vissa avseenden än de som inte har sådan erfarenhet medan det på andra områden inte finns några signifikanta skillnader. De med erfarenhet av att ha personer med rörelsehinder anställda rapporterar till helt övervägande del att de sammantaget har goda erfarenheter. Ett intressant resultat är att många arbetsgivare inte känner till alla de stödformer som finns för arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättningar. En vignettstudie visar att arbetsgivare ofta väljer bort de som har uppgivit att de har en funktionsnedsättning vid jobbansökan. I ett kapitel i delen som behandlar arbetsgivarna finns en klassificering av arbetsgivarna i fyra grupper efter inställning (positiv eller negativ) och handling (anställt eller inte anställt personer med funktionsnedsättning). Det görs också en regressionsanalys för att se om och hur olika egenskaper hos arbetsgivaren/arbetsplatsen påverkar inställning och handling. I ett avslutande kapitel i denna del av boken redovisas resultat från 20 intervjuer med arbetsgivare om deras inställning till att anställa personer med funktionsnedsättning.

Den fjärde delen av boken behandlar det offentliga insatser för att förmedla arbeten via arbetsförmedlingarna, jobcentren är benämningen i Danmark. Ett inledande kapitel behandlar hur verksamheten är organiserad. Det därpå följande

kapitlet behandlar hur anställda på jobcentren själva bedömer sin verksamhet och sina möjligheter att hjälpa jobbsökande med funktionsnedsättningar. I korthet utpekas ett antal problem och också några brister i hur verksamheten är organiserad. Det avslutande kapitlet i denna del av boken behandlar hur samverkan med andra aktörer fungerar. Även här visar undersökningen på problem och brister i samarbetet till exempel vad gäller samverkan med socialförvaltningen.

Den avslutande delen innehåller dels ett kapitel med en genomgång av utvecklingen och omfattning av programmet ”fleksjob” – en politik som syftar till att möjliggöra deltidsarbete för dem med funktionsnedsättning där arbetsgivaren betalar lön för arbetade timmar medan det allmänna står för stöd för ej arbetade timmar upp till heltid. Politiken har förändrats sedan det infördes 1998, och antalet som har fleksjob har ökat markant över tid.

Som framgår av min genomgång av boken är den mycket innehållsrik. En styrka är att det beaktar både utbud och efterfrågan på arbetskraft med rörelsehinder samt hur arbetsmarknaden fungerar för denna grupp. En annan styrka är att den använder sig av flera typer av data. Det går att finna mönster genom surveyundersökningar och att sedan belysa dem närmare genom intervjuer.

Forskningsprogrammet och den mycket intressanta bok som den resulterat i pekar också på möjligheter att gå vidare för forskargruppen eller för andra forskare. Hur ser situationen ut för andra grupper med funktionsnedsättningar, t.ex. de som psykiska funktionsnedsättningar? Och hur är situationen för den grupp som undersökningen omfattar i andra länder, hur är den till exempel i de andra nordiska länderna? Boken bör vara av mycket stort intresse för alla som arbetar med de frågor som boken behandlar och också för de som är berörda på olika sätt och i olika sammanhang.